

TAOTLUS ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEKS TEADUSUURINGUS ILMA ISIKU NÕUSOLEKUTA

Juhindudes isikuandmete kaitse seaduse (IKS) § 6 sätestatust esitame kooskõlastamiseks uuringutaotluse.

Uuringu nimi	Täiendava ravimi- ja meditsiiniseadmehüvitise skeemi abivahendite vältimatu omaosaluskulu lisamise eelarvemõju analüüs
--------------	--

Uuring hõlmab järgmisi isikuandmeid (tee vastavasse kasti rist):

Uuring hõlmab isikuandmeid	X
Uuring hõlmab ka eriliigilisi isikuandmeid	X
Isikuandmete töötleja on määranud andmekaitse spetsialisti	X

1. LÜHIKOKKUVÕTE

1.1. Miks on isiku tuvastamist võimaldavate andmete töötlemine vältimatult vajalik uuringu eesmärgi saavutamiseks?

Sotsiaalministeeriumi eestvedamisel on ettevalmistamisel abivahendite ja meditsiiniseadmete reform, mille eesmärk on parandada abivahendite ja meditsiiniseadmete kättesaadavust neid vajavatele inimestele ning muuta nende vahendite ja seadmete hüvitamise korraldus tõhusamaks. Reformi tulemusel liidetakse abivahendite hüvitamise korraldus meditsiiniseadmete hüvitamise korraldusega, neile hakkavad kehtima ühesugused hüvitamise tingimused ja rahastamise reeglid ning rahastust hakkab korraldama Tervisekassa (TerK).¹

Sotsiaalministeeriumil on kohustus koostada käesoleval aastal ravikindlustuse seaduse ja meditsiiniseadmete seaduse muutmise eelnõu ning selle käigus tuleb hinnata, milline on rahaline mõju [täiendavale ravimi- ja meditsiiniseadme hüvitisele](#) (TRMH), kui abivahendite hüvitamine seotakse meditsiiniseadmete hüvitamisega. TRMH vähendab inimese personaalset omaosalust automaatselt, kui vältimatu kulu retseptiravimitele ja meditsiiniseadmetele ületab aastas teatud piiri (praegu: 100 eurot – 50% hüvitis; 300 eurot – 90% hüvitis). Eelnõu jõustudes lisandub hüvitise arvestusse ravimite ja meditsiiniseadmete kulu kõrvale abivahendite kulu.

Selleks, et välja arvutada, milline on poliitikamuudatusest ehk hüvitiskeemi kulukomponentide laiendamisest tulenev potentsiaalne mõju riigieelarvele, tuleb kõigi abivahendite saajate vältimatud omaosaluskulud kokku viia ravimite ja meditsiiniseadmete kasutusandmetega. Seda tuleb teha isikupõhiselt ühendades Sotsiaalkindlustusameti (SKA) abivahendite andmestiku TerK ravimite ja meditsiiniseadmete andmestikuga.

Isikupõhiste andmete kasutamine on möödapääsmatu, sest täpse eelarvemõju arvutuse tegemiseks tuleb:

- tuvastada iga kompenseeritavat abivahendit kasutanud inimese vältimatud omaosaluskulud abivahenditele,
- liita need kulud sama inimese ravimite ja meditsiiniseadmete vältimatute omaosaluskuludega,
- analüüsida, kas ja millises ulatuses oleks rakendunud või suurenenud TRMH, kui hüvitiskeemi oleks hõlmatud ka abivahendid,
- arvutada reformi rahaline mõju arvestades TRMH kehtivaid ja võimalikke alternatiivseid arvutuspõhimõtteid.

¹ [Sotsiaalhoolekande seaduse, ravikindlustuse seaduse ja meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus](#)

Eelarvemõju ei ole võimalik usutavalt hinnata ilma isikupõhiste andmetike ühendamiseta, sest TRMH määramise seisukohalt oluline kulude kumuleerumine on isikupõhine. Kuna erinevate andmekogude andmeid ei ole isikupõhiselt seni seotud, puudub igasugune usaldusväärne teadmine, milline on hüvitatavaid abivahendeid ning ravimeid ja meditsiiniseadmeid sama kalendri-aasta jooksul kasutavate isikute hulk ning milline on kooskasutajate ligikaudnegi kogukulu. Ilma selle lähteteadmisteta ei ole erinevate andmekogude koondandmete põhjal võimalik veenvaid kulu-hinnanguid ega realistlikku eelarvemõju ka kaudselt tuletada.

1.2. Selgitage ülekaaluka avaliku huvi olemasolu.

Abivahendite ja meditsiiniseadmete reform on [Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi](#) tegevus. Valitsusk koalitsiooni üks aluspõhimõte on loimida tervishoiu- ja sotsiaalteenused ning kaotada dubleerivad takistused, et pakkuda inimestele vajalikku abi kiiremini ja tõhusamalt. VV tegevus-programmis on üks sellele põhimõttele vastav tegevus *sotsiaalhoolekande seaduse, ravikindlustuse seaduse ja meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse koostamine 2025. aastal*. Samad eesmärgid kajastuvad ka [Heaolu arengukava sotsiaalhoolekande programmis \(2025–2028\)](#), mille kohaselt jätkatakse erivajadusega täisealistele suunatud toetuste ja teenuste reformiga ning selle raames *korraldatakse ümber abivahendite ja meditsiiniseadmete süsteem nii, et see oleks inimesele arusaadavam, kiirem ja toimiks valdkondadeüleste lahendustena*. Järgmine samm, eelnõu ettevalmistamine 2026. aastal eeldab poliitikamuudatuste mõjude, sh eelarveliste mõjude hindamist.

Kehtivat lahendust on tugevalt kritiseeritud. Süsteemide keerukusele ja ebaefektiivsusele ning loogilise terviku puudumisele on tähelepanu juhtinud näiteks Riigikontroll² ja sellele viidatakse ka riigi pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“. Samuti toob „Eesti 2035“ välja probleemid info liikumisel eri valdkondade ja tasandite vahel.

Ülekaalukas avalik huvi tuleneb vajadusest asendada praegune probleemne poliitika toimivama, kulutõhusama ja inimkeskemalt korraldatud poliitikalahendusega. Ilma asjakohase analüüsita ei ole võimalik pakkuda seadusandjaile piisavat sisendit, et nad saaks sisukalt otsustada selle üle, kas reform heaks kiita, tagasi lükata või rakendada seda muudetud kujul. Ilma piisava analüüsita ei ole võimalik argumenteerida, kas kavandatavad muudatused on ühiskonnale kasulikud, jõukohased, rakendatavad ja kulutõhusad.

1.3. Selgitage, kuidas tagate, et isikustatud andmete töötlemine ei kahjusta ülemääraselt andmesubjekti õigusi ega muuda tema kohustuste mahtu.

Eelarvemõju hindamiseks tuleb omavahel siduda kahe erineva registri andmed:

1. Retseptikeskuse isikustatud andmed soodusravimite ja soodustusega meditsiiniseadmete kasutamise kohta ning
2. Sotsiaalkaitse infosüsteemi isikustatud andmed soodustingimustel abivahendite kasutamise kohta.

Isikuandmete töötlemine on piiratud üksnes eelarvemõju hindamise eesmärgiga ning seega ei kahjusta töötlemine andmesubjektide õigusi ega muuda nende kohustuste mahtu. Andmeid töödeldakse eelnõu menetluse raames ja vaid ulatuses, mis on vajalik poliitilise otsuse tegemiseks. **Analüüsitavad andmestikud on pseudonüümitud.** Kõik tulemused esitatakse koondatud ja isikustamata kujul ning viisil, et avaldatavaid andmeid ei ole võimalik seostada konkreetsete isikutega.

Andmetöötlemises järgitakse rangelt isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) põhimõtteid ja isikuandmete töötlemise üldjuhendi täpsustusi, sh eesmärgipärasuse ning minimaalsuse nõudeid (IKÜM art 5(1)(b) ja (c)). Isikuandmetele pääsevad ligi ainult määratud töötlejad, kes kasutavad neid üksnes analüüsi läbiviimiseks.

² 2024.a audit „Riigi tegevus erivajadustega inimeste toetamisel“ Kättesaadav Riigikontrolli koduleheküljel:

<https://www.riigikontroll.ee/DesktopModules/DigiDetail/FileDownloader.aspx?FileId=19391&AuditId=6570>

² Strateegia "Eesti 2035" | Eesti Vabariigi Valitsus

Analüüsi tulemused (isikustamata kujul) muutuvad avalikuks pärast seda kui ravikindlustuse seaduse ja meditsiiniseadmete seaduse muutmise eelnõu on saadetud kooskõlastusringile ja seletuskiri tehakse kättesaadavaks eelnõude infosüsteemis (EIS). Uuringu lõpptulemuseks on üldistatud hinnang eelarvemõjule, mis ei puuduta üksikisikuid eraldi.

1.4. Selgitage, kuidas toimub andmete edastamine isikuandmete allikalt teadusuuringu läbiviijani.

Isikuandmete liikumine SKA-st TerK-ile toimub järgmiselt:

1. AKI kooskõlastuse järel esitab TerK SKA-le ametliku pöördumise vajalike andmete saamiseks.
2. SKA töötaja teeb palutud kujul (vt taotlusele lisatud uuringuplaani) isikustatud väljavõtte sotsiaalkaitse infosüsteemist, koostab andmestikus sisalduvate isikukoodide baasil juhuslikult omistatud pseudonüümidega võtmefaili ning pseudonüümib selle toel infosüsteemist tehtud väljavõtte.
3. SKA töötaja krüpteerib võtmefaili ja infosüsteemi andmestiku eraldi failidena ning edastab need turvalise kanali kaudu TerK esindajale, kes salvestab failid turvalises, piiratud ligipääsuga andmehoidlas.
3. TerK töötaja teeb isikustatud väljavõtte retseptikeskusest soodusravimite ja soodustusega meditsiiniseadmete kasutamise kohta ja salvestab selle turvalises piiratud ligipääsuga andmehoidlas.
4. TerK töötaja dekrüpteerib võtmefaili ja täiendab seda retseptikeskuse väljavõttes sisalduvate isikukoodidega ning omistab uutele lisandunud isikukoodidele unikaalsed pseudonüümid.
5. TerK töötaja pseudonüümib võtmefaili abil retseptikeskuse väljavõtte ning salvestab selle piiratud ligipääsuga andmehoidlasse, mida kasutatakse andmete analüüsimiseks ning krüpteerib täiendatud võtme.
6. TerK töötaja dekrüpteerib seejärel SKA andmestiku ja salvestab selle piiratud ligipääsuga andmehoidlasse, mida kasutatakse andmete analüüsimiseks.
7. Kasutades andmetöötlusprogrammi R koostab TerK-i volitatud töötaja kahe pseudonüümitud andmestiku baasil agregeeritud andmestiku või andmestikud, mis vastavad või võimaldavad täiendava töötlemise toel vastata lähteülesandes seatud uurimisküsimustele.
8. TerK töötaja veendub pärast isikustatud andmete töötlemist, et algsed isikuandmed ei jääks programmi mällu ega ajutistesse failidesse.
9. TerK töötaja kustutab sätestatud tähtaegadel isikustatud lähteandmestikud.

2. VASTUTAV JA VOLITATUD TÖÖTLEJA³

2.1. Vastutava töötleja üldandmed	
2.1.1. Vastutava töötleja nimi	Sotsiaalministeerium
2.1.2. Registreeritus Eesti Teadusinfosüsteemis	Ei, aluseks on poliitika kujundamine
2.1.3. Registrikood või isikukood	70001952
2.1.4. Isikuandmete töötlemiskoha või kohtade aadressid <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	-
2.1.5. Asu- või elukoha aadress (analoogne registrikandega) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postiindeks</i>	Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn
2.1.6. Kontaktandmed <i>telefon, e-post</i>	Kadri Mets, puudega inimeste õiguste poliitika juht, kadri.mets@sm.ee , +372 5913 7972

³Vastutav töötleja on uuringu läbiviija – taotluse esitaja. Juhul, kui ta kasutab uuringu läbiviimisel teisi isikuid ja asutusi, siis on need teised isikud ja asutused volitatud töötlejad

	Vootele Veldre, analüüsi osakonna analüütik, vootele.veldre@sm.ee , 372 5855 1439
--	--

2.2. Volitatud töötaja 1	
2.2.1. Volitatud töötaja nimi <i>asutuse/äriühing/FIE nimi</i>	Tervisekassa
2.2.2. Registrikood või isikukood	74000091
2.2.3. Isikuandmete töötlemiskoha või kohtade aadressid <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postindeks</i>	Liivalaia tn 36, 10132 Tallinn Spektri 6, 50411 Tartu
2.2.4. Asu- või elukoha aadress (analoogne registrikandega) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postindeks</i>	Liivalaia tn 36, 10132 Tallinn
2.2.5. Kontaktandmed <i>telefon, e-post</i>	Hanna Veisman, meditsiiniseadmete teenusejuht, hanna.veisman@tervisekassa.ee , 553 7002 Triin Võrno, analüütika teenuse statistik- analüütik, triin.vorno@tervisekassa.ee

2.3. Volitatud töötaja 2	
2.3.1. Volitatud töötaja nimi <i>asutuse/äriühing/FIE nimi</i>	Sotsiaalkindlustusamet
2.3.2. Registrikood või isikukood	70001975
2.3.3. Isikuandmete töötlemiskoha või kohtade aadressid <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postindeks</i>	Paldiski mnt 80, 15092 Tallinn
2.3.4. Asu- või elukoha aadress (analoogne registrikandega) <i>maja, tänav, asula/linn, maakond, postindeks</i>	Paldiski mnt 80, 15092 Tallinn
2.3.5. Kontaktandmed <i>telefon, e-post</i>	Tiia Orlovski, abivahendite talituse juhataja, tiia.orlovski@sotsiaalkindlustusamet.ee , 505 7105 Birgit Hänilane, analüüsitalituse analüütik, birgit.hanilane@sotsiaalkindlustusamet.ee

Loetelu volitatud töötajatest peab olema ammendav (juhul, kui andmetöötlusprotsessi on kaasatud rohkem kui üks volitatud töötaja)

3. ÕIGUSLIK ALUS

Teadusuuringu läbiviimise õiguslik alus	Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse § 13 lõike 1 punkti 1 kohaselt on kõigi ministeeriumide ülesandeks oma valitsemisalale tarviliku teadus- ja arendustegevuse ning selle finantseerimise korraldamine. Sotsiaalministeeriumi tegevusvaldkonna piiritleb Vabariigi Valitsuse seadus (edaspidi VVS), mille § 67 lõike 1 kohaselt kuulub ministeeriumi valitsemisalasse rahva tervise kaitse, tervishoid
--	---

	ja tervisesüsteemi arendamine, ravikindlustus, ravimid ja meditsiiniseadmed ning vastavate õigusaktide eelnõude koostamine. Lisaks eeltoodule piiritleb Sotsiaalministeeriumi tegevusvaldkonda Vabariigi Valitsuse 20.03.2014 määrus nr 42 „Sotsiaalministeeriumi põhimäärus“ (edaspidi põhimäärus). Vastavalt põhimääruse §-le 4 on ministeeriumi põhiülesanne seadustes ja teistes õigusaktides sätestatud pädevuse piires korraldus-, arendus-, planeerimis- ja järelevalvetoimingute tegemine oma valitsemisalas, lähtudes valitsemisala arengukavas esitatud ministeeriumi ja valitsemisala strateegilistest eesmärkidest ning põhimääruse 4. peatükis sätestatud osakondade põhiülesannetest. Isikuandmete kaitse seaduse § 6 reguleerib isikuandmete töötlemist teadusuuringuks ning antud sätte lõike 5 kohaselt loetakse teadusuuringuks ka täidesaatva riigivõimu analüüsid ja uuringud, mis tehakse poliitika kujundamise eesmärgil ja nende koostamiseks on täidesaatval riigivõimul õigus teha päringuid teise vastutava või volitatud töötleja andmekogusse ning töödelda saadud isikuandmeid.
--	---

4. UURINGU TELLIJAJ

Uuringu tellija	Sotsiaalministeerium
-----------------	----------------------

5. TÖÖTLEMISE EESMÄRK JA ISIKUANDMETE KOOSSEIS

5.1. Isikuandmete töötlemise eesmärk	Isikuandmete töötlemine võimaldab saada usaldusväärse hinnangu, milline on poliitikamuudatusega kaasnev mõju riigieelarvele.
5.2. Isikute kategooriad, kelle andmeid töödeldakse ning valimi suurus	Töödeldakse nende isikute andmeid, kes kasutasid 2025. aastal riiklikult hüvitatud abivahendeid, ravimeid ja/või meditsiiniseadmeid. Esialgsetel andmetel oli 2025. aastal abivahendi kasutajaid 78 648, meditsiiniseadmete kasutajaid 114 613, ja soodustingimustel ostsid ravimeid 925 225 isikut. Puudub usaldusväärne info, kui paljud abivahendite kasutajatest said samaaegselt ka soodustusega ravimeid või meditsiiniseadmeid. Ülal olevatest arvudest tuletatuna jääb unikaalsete isikute hulk vahemikku 925 225–1 039 838.
5.3. Töödeldavate isikuandmete koosseis	Väljavõtted tehakse vaid 2025. aasta kalendriaasta andmete kohta. Alates 2025. aastast laienes TRMH ka meditsiiniseadmetele, seega sobib

	TRMH-le abivahendite lisandumise mõju hindamiseks vaid 2025. aasta andmestik. SKAIS: 1) tehingurea id-kood (identifikaator asutuste vahelises suhtluses asjaolude kontrollimisel); 2) isikukood (identifikaator isikupõhise kulu arvutamisel); 3) abivahendi kogumaksumus (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel); 4) abivahendi piirhind (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel); 5) abivahendi hüvitamise piirmäär (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel); 6) riigi osa abivahendi kulust (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel); 7) teenuseosutaja lisatud abivahendi nimetus (toetav tunnus stsenaariumianalüüsis); 8) määrusejärgne nimetus (toetav tunnus stsenaariumianalüüsis); 9) ISO kood (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel ülemineku etappide lõikes); 10) tehingu liik (tunnus vajalik stsenaariumianalüüsis, kuna piirhind on rendi ja müügi puhul erinev); 11) kogus (tunnus vajalik vältimatu omaosaluskulu arvutamiseks, kuna ühe tehinguga võib mitu tükki osta). Tervisekassa hallatavast retseptikeskusest eelarvemõju analüüsiks: 1) Isikukood 2) Isiku vältimatu omaosalus (ravimitele ja meditsiiniseadmetele) ehk TRMH alussumma 3) Tervisekassa kulu TRMH-le
5.4. Isikuandmete allikad	Analüüsiks kasutatakse nii sotsiaalkaitse infosüsteemi kui ka retseptikeskuse andmeid. Andmeandjatega (andmekogude vastutavate töötajatega) on konsulteeritud ning nad on valmis väljastama uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalikud andmed.

6. ANDMETE SÄILITAMINE JA ANONÜÜMIMINE

6.1. Uuringu vajadusteks kogutud isikuandmete säilitamine, aeg ja põhjendus

Poliitikaanalüüsi tarbeks kogutud isikuandmeid säilitatakse kuni reformi jõustava seaduseelnõu vastuvõtmiseni (eeldatav vastuvõtmise aeg 2026. aasta IV kvartal) või kuni kaks aastat arvates väljavõtte tegemisest (2028. aasta II kvartal). Andmeid võib olla vaja töödelda kogu eelnõu menetlusperioodi vältel, et teha kohandusi mõjuanalüüsis lähtuvalt seadusandja tehtavast ettepanekuist. Pärast eelnõu vastuvõtmist (või mõistliku aja ehk kahe aasta möödumist) kõik isikuandmeid sisaldavad mõjuanalüüsiks tehtud väljavõtted hävitatakse.

6.2. Isikuandmete pseudonümiseerise viivad läbi:

SKA ja Tervisekassa (pseudonümiseerimise täpne protsess kajastub lähteülesandes).

6.3. Pseudonümiseeritud andmete koosseis, mis säilitatakse

Poliitikaanalüüsi tarbeks kasutatavaid pseudonüümitud andmestikke säilitatakse kuni reformi jõustava seaduseelnõu vastuvõtmiseni (eeldatav vastuvõtmise aeg 2026.a IV kvartalis) või kuni kaks aastat arvates väljavõtte tegemisest (2028. aasta II kvartal). Andmeid võib olla vaja töödelda kogu eelnõu menetlusperioodi vältel, et teha kohandusi mõjuanalüüsis lähtuvalt seadusandja tehtavast ettepanekuist. Pärast eelnõu vastuvõtmist (või mõistliku aja ehk kahe aasta möödumist) kõik isikuandmeid sisaldavad mõjuanalüüsiks tehtud väljavõtted hävitatakse.

7. ISIKU TEAVITAMINE TÖÖTLUSEST

7.1. Andmesubjekti teavitamine isikuandmete töötlemisest

Andmesubjekte teavitatakse isikuandmete töötlemisest uuringu kooskõlastamise järel Sotsiaalministeeriumi [kodulehel käimasolevate uuringute alamlehel poliitikaanalüüsi tarbeks loodud alamseksioonis](#) ([käimasolevate uuringute alamlehel](#)).

Sotsiaalkindlustusameti andmekaitsetingimused on leitavad:

<https://sotsiaalkindlustusamet.ee/asutus-uudised-ja-kontakt/praktiline-teave/isikuandmete-tootlemine>

Tervisekassa privaatsuspoliitika põhimõtted on kättesaadavad: [Privaatsuspoliitika | Tervisekassa](#)
Sotsiaalministeeriumi isikuandmete töötlemise info on leitav: [Isikuandmete töötlemine | Sotsiaalministeerium](#)

8. ANDMETE EDASTAMINE VÄLISRIIKI

8.1. Isikuandmete edastamine välisriiki⁴

Ei edastata

9. EETIKAKOMITEE OTSUS⁵

Ei ole asjakohane, sest analüüs tehakse poliitika kujundamise eesmärgil (IKS § 6 (51)).

10. ISIKUANDMETE TÖÖTLEMISEL RAKENDATUD TEHNILISED TURVAMEETMED⁶

10.1. Töövahendite ja infovara turve	Töövahendid (arvutid, nutiseadmed) on TerK poolt hallatud ning vastavad asutuse turvanõuetele. Tervisekassas rakendatakse E-ITS infoturbestandardit.
10.2. Andmete, dokumentide ja andmekandjate turve	Tervisekassas rakendatakse E-ITS infoturbestandardit.
10.3. Töötlussüsteemi turve	Tarkvara on paigaldatud TerK poolt hallatud tööjaamadesse.
10.4. Kasutatakse pilvepõhist andmemajutus- või töötlusteenust?	Jah

⁴Isikuandmete edastamine Eestist on lubatud üksnes sellisesse riiki, kus on piisav andmekaitse tase (Euroopa Liidu liikmesriigid; Euroopa Majanduspiirkonna lepinguga ühinenud riigid http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/thirdcountries/index_en.htm; riigid, mille isikuandmete kaitse tase on Euroopa Komisjoni poolt hinnatud piisavaks).

⁵ IKS § 6 lg 4

⁶ IKS § 43

10.5. Pilvandmetöötluse pakkuja tagab piisava andmekaitse taseme, et täita üldmääruse nõudeid?	Jah
--	-----

11. MUU INFO

11.1. Teave, mille esitamist peab vastutav töötleja vajalikuks täiendavalt esitada	Esitatud lisadena
--	-------------------

Kinnitan, et taotluses esitatud andmed vastavad tegelikkusele.

Taotluse lisad:

Lisa 1: Uuringuplaan

Lisa 2: Andmekaitsealane mõjuhinnang

(allkirjastatud digitaalselt)

Mart Uusjärv
analüüsi osakonna juhataja

LISA 1. UURINGUPLAAN

Lühikokkuvõte

Ettevalmistamisel olev abivahendite ja meditsiiniseadmete reformi eesmärk on luua abivahendeid ja meditsiiniseadmeid vajavatele inimestele, neid tooteid turustavatele ettevõtetele ning riigile üks ühtne, terviklik ning madala halduskoormusega korraldusmudel ja rahastussüsteem. Reform aitab parandada abivahendite ja meditsiiniseadmete kättesaadavust, muuta nende hüvitamise korraldus tõhusamaks ja kahandada sel moel riigi ja ettevõtete halduskoormust. Reformi tulemusel hakkavad abivahenditele ja meditsiiniseadmetele kehtima ühesugused hüvitamistingimused ja rahastamise reeglid ning rahastust hakkab korraldama Tervisekassa (TerK)⁷.

Reformi sisukaks ettevalmistamiseks ja õiguslike muudatuste elluviimiseks vajaliku seaduseelnõu mõjuanalüüsi koostamiseks on tarvilik läbi viia poliitikaanalüüs, mis võimaldab hinnata abivahendite TerK-i üleviimise rahalist mõju täiendavale ravimi- ja meditsiiniseadme hüvitisele (TRMH) ning sellega kaasnevat võimalikku täiendavat eelarvevajadust. TRMH skeem vähendab inimese personaalset omaosalust, kui vältimatud kulud retseptiravimitele ja meditsiiniseadmetele ületavad aastas teatud piiri (100 eurot – 50% hüvitis; 300 eurot – 90% hüvitis). Reform lisab hüvitise skeemi ka abivahendid. Eelarvemõju hindamiseks on vajalik kõigi abivahendite saajate vältimatud omaosaluskulud kokku viia ravimite ja meditsiiniseadmete kasutusandmetega ehk ühendada Sotsiaalkindlustusameti (SKA) abivahendite andmestik TerK ravimite ja meditsiiniseadmete andmestikuga. Adekvaatselt on mõju võimalik hinnata vaid töödeldes andmeid isikustatud kujul, isikuandmete kaitsmise eesmärgil tehakse seda pseudonüümitult.

Uuringu korraldus

Andmete liikumises ja andmete töötlemise protsessis on eristatavad järgmised etapid:

1. AKI loa ja õigusliku aluse olemasolul esitab TerK SKA-le ametliku pöördumise saamaks täielikud 2025. aasta abivahendi kulusid kirjeldavad mikroandmed isikustatud kujul.
2. SKA **töötaja** teeb sotsiaalkaitse infosüsteemist tehingupõhise isikustatud väljavõtte ja koostab järgmiste tunnustega mikroandmestiku (sulgudes tunnuse vajalikkuse põhjendus):
 - a) tehingurea id-kood (identifikaator asutuste vahelises suhtluses asjaolude kontrollimisel);
 - b) isikukood (identifikaator isikupõhise kulu arvutamisel);
 - c) abivahendi kogumaksumus (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel);
 - d) abivahendi piirhind (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel);
 - e) abivahendi hüvitamise piirmäär (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel);
 - f) riigi osa abivahendi kulust (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel);
 - g) teenuseosutaja lisatud abivahendi nimetus (toetav tunnus stsenaariumianalüüsis);
 - h) määrusejärgne nimetus (toetav tunnus stsenaariumianalüüsis);
 - i) ISO kood (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel ülemineku etappide lõikes);
 - j) tehingu liik (tunnus vajalik isikupõhise kulu arvutamisel – piirhind on rendi ja müügi puhul erinev);
 - k) kogus (toetav tunnus isikupõhise kulu täpsel arvutamisel – tehing võib hõlmata mitut abivahendit).
3. SKA **töötaja** koostab mikroandmestikus sisalduvatest unikaalsete isikukoodide alusel pseudonüümimise võtmefaili, milles igale isikukoodile vastab juhuslik kood.
4. SKA **töötaja** pseudonüümib võtmefaili toel infosüsteemi tehingupõhise väljavõtte, krüpteerib andmestiku ja võtmefaili ning edastab need eraldiseisvate failidena turvalise elektroonilise kanali kaudu Tervisekassa vastava analüüsi täitmise eest vastutavale töötajale.

⁷ [Sotsiaalhoolekande seaduse, ravikindlustuse seaduse ja meditsiiniseadme seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsus](#)

5. TerK töötaja teeb Tervisekassa hallatavast retseptikeskusest isikustatud väljavõtte järgmiste tunnustega:
 - a. isikukood;
 - b. isiku vältimatu omaosalus ravimitele ja meditsiiniseadmetele ehk TRMH alussumma;
 - c. Tervisekassa kulu TRMH-le.
6. TerK töötaja laadib isikustatud väljavõtte ja SKA edastatud võtmefaili asutuse turvatud, piiratud ligipääsuga kontrollitavasse keskkonda, dekrüpteerib SKA edastatud võtmefaili ning täiendab seda retseptikeskusest tehtud väljavõttes sisalduvate isikukoodidega, kõrvaldab duplikaadid ning genereerib võtmefaili lisatud uutele isikukoodidele vastena unikaalsed juhuslikud koodid ehk pseudonüümid.
7. TerK töötaja pseudonüübib täiendatud võtmefaili kasutades retseptikeskusest tehtud väljavõtte ning krüpteerib võtmefaili selliselt, et seda saab dekrüpteerida vaid Tervisekassa töötaja, kes analüüsiga seotud ei ole.
8. TerK töötaja laadib SKA koostatud pseudonüümitud andmestiku turvatud, piiratud ligipääsuga kontrollitavasse keskkonda, mida kasutatakse andmetöötluses.
9. Kasutades analüüsiks statistilise analüüsi platvormi R vastab analüütik lähteülesandes esitatud esmastele uurimisküsimustele. Analüüsiprotsess toimub järgmisi põhimõtteid arvestavalt:
 - o andmestikud jäävad eraldisesivateks failideks, andmetöötluses kasutatakse siduva tunnusest genereeritud ID-d (ehk pseudonüümi);
 - o andmeanalüüsi tulemuste esitamisel kasutatakse agregeerimise lävendit ehk kasutajale ei kuvata kunagi tulemustena üksikuid ridu;
 - o andmetöötlemisel kehtib eesmärgipiirang ehk SKA andmestiku andmeid ei tohi TerK kasutada muul eesmärgil kui TRMH eelarvemõju hindamine;
 - o analüüsi kvaliteedi tagamiseks on teostajal õigus küsida andmeandjalt täpsustusi, kui andmed on ebaloogilised või viitavad eksimustele; omavahelises suhtluses kasutatakse sel juhul tehingurea ID-koodi.
10. TerK edastab lähteülesandele vastava analüüsitulemuse selle valmimisel (sh selle täiendamise korral täiendamise järel) Sotsiaalministeeriumile. Sotsiaalministeerium lisab analüüsitulemused seaduseelnõu seletuskirja mõjuanalüüsi või esitleb neid poliitikakujundajatele poliitikaotsuste langetamiseks.
11. Kui selleks esitatakse tellimus (sotsiaalministri, TerK juhatuse või Riigikogu liikmete poolt), vastab TerK analüütik lähteülesandes esitatud teisesele uurimisülesandele vastavalt saadud juhistele.
12. TerK hävitab analüüsi tarbeks koostatud andmestikud (sh võtmefail) ja selle baasil koostatud pseudonüüme sisaldavad muud andmestik(ud) hiljemalt asjasse puutuva eelnõu vastuvõtmisele järgneva kolmandal tööpäeval. Kui õigusakti ei võeta vastu, hävitab TerK kõik seotud andmestik(ud) hiljemalt kahe aasta jooksul arvates SKA andmestiku TerK-ile edastamise päevast.

Analüüsiülesanne

Andmestike baasil luuakse andmemudel(id), tehakse andmepäringud ja vajalikud arvutused, mis võimaldaks vastata järgmistele küsimustele:

Esmane uurimisülesanne:

- 1) Milline oleks poliitikamuudatuse mõju riigieelarvest TerK-ile eraldatavatele vahenditele modelleerituna 2025. a andmete baasil, kui abivahendite kulu hõlmatakse TRMH skeemi muid parameetreid ja põhimõtteid muutmata, sh
 - a. TRMH hüvitise kogusumma;
 - b. TRMH hüvitist saavate isikute koguarv;

- c. isikute arv ja TRMH hüvitise summa isikute gruppide lõikes (alussumma alla 100 euro, alussumma vahemikus 100–300 eurot ning alussumma üle 300 euro);
- d. TRMH arvestatakse kalendriaastas kogunenud kulutuste järgi. Arvesse võetakse ka ravimite ostmisel lisanduvat retseptitasu 3,5 €.
- e. Soodusretseptiga ostetud ravimite ja meditsiiniseadmete hüvitamisele kehtivad järgmised põhimõtted:
 - kui alussumma jääb aastas alla 100 euro, siis täiendavat hüvitist ei maksta
 - kui alussumma on aastas 100–300 eurot, hüvitatakse 100 eurot ületavast osast 50%
 - kui alussumma ületab aastas 300 eurot, hüvitatakse 300 eurot ületavast osast 90%

Teisene uurimisülesanne

- 2) Milline oleks poliitikamuudatuse mõju TerK eelarvele ja kindlustatud isikutele, kui rakendatakse soovitud parameetrilisi kohendusi (ehk muudatused erinevates äralõikepunktides lähtudes baasstsenaariumi tulemustest), sh nt
 - a. alussummade test (nt 10-euroste sammudena lävendeid tõstes);
 - b. TRMH määrade test (nt 5 ja 10% sammudena määrasid langetades);

LISA 2. Andmekaitsealane mõjuhindang uuringule “Täiendava ravimi- ja meditsiini-seadmehüvitise skeemi abivahendite vältimatu omaosaluskulu lisamise eelarvemõju analüüs”

Sotsiaalministeeriumi kui uuringu tellija ja vastutava töötleja hinnangul on isikuandmete kaitse üldmääruse (IKÜM) artikli 35 lõike 3 kohaselt vaja Tervisekassa läbiviidava analüüsi puhul koostada andmekaitsealane mõjuhindang eeskätt ühe kriteeriumi alusel – eriliiki isikuandmete ulatuslik töötlemine. Samas ei toimu analüüsimise käigus andmesubjektide süsteemset ega ulatuslikku automatiseeritud hindamist ega profileerimist, millel oleks uuringus osalejate jaoks õiguslikke tagajärgi või muud olulist mõju ning ei teostata ulatuslikku avalike alade jälgimist, mistõttu need alused käesolevale uuringule ei kohaldu.

Uuringus töödeldakse isikuandmeid ainult seadusest tuleneval alusel ja väga konkreetsete kitsaste uurimisküsimuste täitmiseks. Kaasatud asutused (Tervisekassa, Sotsiaalkindlustusamet) rakendavad andmekaitse ja infoturbe meetmeid, mis kehtivad kõigile tööülesannetele. Andmeid hoitakse ainult turvatud keskkondades, millele on ligipääs üksnes volitatud isikutel. Andmete edastamine toimub krüpteeritud kanalite kaudu. Töötajad on saanud juhised andmekaitse nõuete täitmiseks.

Isikuandmeid ei koguta rohkem, kui on vajalik. Andmeid töödeldakse pseudonüümitult ning neid säilitatakse vaid niikaua, kui see on uuringu eesmärgi saavutamiseks vajalik. Riskide maandamiseks kasutatakse tehnilisi (nt juurdepääsupiirangud, logimine) ja organisatsioonilisi (nt juurdepääsuloa andmise protseduurid) meetmeid. Uuringu volitatud töötleja jagab Sotsiaalministeeriumi ja avalikkusega ainult uuringu järeldusi ja agregeeritud statistikat TRMH kulu ja kasutajate koguhulga kohta, pseudonüümitud ega agregeeritud andmeid kolmandatele osapooltele ei edastata.

Mõjuhindangu koostamise vajadus puudutab kahte isikuandmete allikat, mille andmeid omavahel seostatakse:

- Tervisekassa retseptikeskus (päritakse TRMH alusandmeid),
- SKA sotsiaalkaitse infosüsteem (päritakse abivahendite kasutuse ja kuu andmeid).

Kuigi andmetes esineb eriliiki isikuandmeid (terviseandmed), ei kaasne nende töötlemisega füüsilistele isikutele ulatuslikku riski. Mõju-uuring ei põhjusta osalejatele negatiivseid tagajärgi ega mõjuta nende õigust saada hüvitisi. Poliitikaanalüüs viiakse läbi pseudonüümitud andmetega ja analüüsi fookuses on TRMH potentsiaalne kogukulu. Uuringu raames ei tehta osalejate kohta otsuseid, mis põhineksid üksnes andmeanalüüsil ja millel oleksid õiguslikud või samaväärselt olulised tagajärjed, näiteks mõju isiku õigustele, kohustustele või teenuste mahule. Isikuandmeid ei kasutata automatiseeritud otsuste tegemiseks ega profileerimiseks. See on kooskõlas IKÜM artikliga 22, mille kohaselt on isikul õigus sellele, et tema suhtes ei võetaks vastu otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel (sealhulgas profileerimisel).

Töötlemise käigus rakendatakse asjakohaseid kaitsemeetmeid, et tagada isikuandmete turvalisus (sh juurdepääsupiirangud, krüpteerimine) eesmärgiga kaitsta isikuandmeid tahtmatu või volitamata töötlemise, lekkimise või terviklikkuse kahjustumise eest. Tervisekassa on avalik-õiguslik juriidiline isik, kelle tegevus eeldab isikuandmete, sealhulgas eriliigiliste isikuandmete, töötlemist raviarvete, töövõimetuslehtede, retseptide jmt näol. Tervisekassa järgib oma sisemises töökorralduses läbivalt isikuandmete töötlemise põhimõtete täitmist.⁸ See tähendab, et isikuandmetega tehtavad toimingud peavad olema seaduslikud, õiglased ja läbipaistvad. Töötlemisel lähtutakse eesmärgipärasuse ja minimaalsuse põhimõtetest. Rakendatakse infoturbemeetmeid, mis kaitsevad isikuandmeid ebaseadusliku juurdepääsu ja juhusliku kaotamise ning hävimise eest.

Kõiki argumente arvesse võttes on analüüsi käigus üheselt tagatud läbipaistvus ja andmesubjektide õiguste kaitse vastavalt IKÜM artiklitele 5 ja 25. Uuringus seotakse andmeid eesmärgipäraselt ning kooskõlas IKÜM artikli 5 lõike 1 punktidega b ja c, järgides töötlemise eesmärgipärasuse ja andmeminimaalsuse põhimõtteid.

⁸ https://tervisekassa.ee/sites/default/files/tervisekassa_privaatsuspoliitika_02.2026.pdf

Isikuandmete töötlemisel on teoreetiline risk, et analüüsi käigus võivad andmetikele pääseda ligi volitamata töötajad (sh nt isikud väljastpoolt organisatsiooni). Selle riski tõenäosust saab aga hinnata väga madalaks. Riski maandamiseks rakendatakse järgmisi meetmeid:

- Andmetele ligipääs on piiratud ligipääsuahelduse süsteemide abil, nii et neid saavad kasutada ainult määratud töötajad. Kasutatakse nii tehnilisi kui ka korralduslikke meetmeid ning antakse selged juhised.
- Andmed edastatakse töötlejale krüpteeritult. Failide dekrüpteerimine on võimalik üksnes töötajatel, kellele on andmete töötlemiseks konkreetselt luba antud.
- Töödeldavad andmestikud on pseudonüümitud ning inimese juhuslik tuvastamine andmetike kirjade toel on ülimalt ebatõenäoline. Tahtlik tegevus isikute tuvastamiseks muude täiendavate andmetike toel on minimeeritud Tervisekassa privaatsuspoliitika jõustamise kaudu.
- Eri andmekogude andmestikke ei seota üheks andmestikuks, vaid töötlus toimub eraldiseisvate andmetike najal rakendades andmetöötlusprogrammi R.

Andmete töötlemisega võib kaasneda ka hüpoteetiline andmetike lekke oht. Sellegi riski tõenäosust saab hinnata väga madalaks ning see on võimalik üksnes asutuste andmekaitsemeetmete süsteemsel ebaõnnestumisel. Riski realiseerimisel kaitseb andmeid krüpteeritus ja pseudonüümitus. Riski maandamiseks kasutatakse samu meetmeid, mis on esitatud eelmise riski juures.

Teoreetiliselt võib esineda risk, et moodustatud isikuandmete kogumi volitatud töötleja töötleb isikuandmeid puudulikul alusel. Riski saab hinnata madalaks ning selle neutraliseerib Andmekaitse Inspektsiooni kooskõlastus isikuandmete töötlemise taotlusele.

Kokkuvõtvalt hindab Sotsiaalministeerium, et andmekaitsealased riskid on võimalikult maandatud ja rakendatud meetmete tulemusena ei teki analüüsi üheski etapis ohtu andmesubjekti õigustele ning vabadustele.